

KICHIK BIZNES VA TADBIRKORNING IQTISODIY O'SISHDAGI O'RNI

Qurbonova Madina Abduxoshim qizi

Qo'qon Universiteti Andijon filiali

Iqtisodiyot va Pedagogika yo'nalishi 1-kurs talabasi

qurbonovamadina@gmail.com tel: +998946991125

Annotatsiya:

Kichik biznes va tadbirkorlik har bir davlatning iqtisodiy o'sishi va rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Ular ish o'rinlarini yaratish, daromad manbalarini ko'paytirish va innovatsiyalarni rivojlantirishga katta hissa qo'shadi. Tadbirkorlar bozor ehtiyojlarini aniqlab, g'oyalarni mahsulot va xizmatlarga aylantiradi, shu bilan mahalliy va milliy iqtisodiyot raqobatbardoshligini oshiradi. Kichik korxonalar mahalliy resurslardan samarali foydalanish, mintaqaviy rivojlanishni rag'batlantirish va soliq tushumlarini oshirish orqali ijtimoiy va iqtisodiy loyihalarni moliyalashtirishga yordam beradi.

Shu bilan birga, kichik biznesning rivojlanishida moliyaviy cheklovlar, huquqiy to'siqlar, texnologiya va bozorga kirishdagi qiyinchiliklar kabi muammolar mavjud. Tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash va kichik korxonalarni rivojlantirish uchun davlat tomonidan moliyaviy yordam, soliq imtiyozlari, trening va konsalting xizmatlari hamda soddalashtirilgan tartib-taomillarni joriy etish muhimdir. Bundan tashqari, tadbirkorlik madaniyati shaxslarni riskga tayyorlash, boshqaruv ko'nikmalarini rivojlantirish va iqtisodiy xilma-xillikni oshirishga yordam beradi.

Ushbu tadqiqot kichik biznes va tadbirkorlikning iqtisodiy o'sishga ko'rsatadigan turli jihatlarini yoritadi. Ish bilan ta'minlash, innovatsiyalarni joriy qilish va barqaror rivojlanishni rag'batlantirish orqali ular milliy farovonlikning asosiy harakatlantiruvchilari sifatida xizmat qiladi. Shu sababli siyosatchilar va manfaatdor tomonlar tadbirkorlikni rivojlantirish uchun qulay shart-sharoit yaratishga e'tibor

qaratishi kerak. Kichik biznesning iqtisodiy rivojlanishdagi o'zni to'g'risidagi tushuncha iqtisodiy strategiyalarni shakllantirish va mamlakatning raqobatbardoshligini oshirishda muhim ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar:

Kichik biznes, Tadbirkorlik, Iqtisodiy o'sish, Ish o'rinlari yaratish, Innovatsiyalar, Mintaqaviy rivojlanish, Moliyaviy qo'llab-quvvatlash, Milliy farovonlik

Kirish

Kichik biznes va tadbirkorlik har bir mamlakat iqtisodiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Ular ish o'rinlarini yaratish, daromadlarni oshirish, innovatsiyalarni joriy etish va milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini ta'minlashga xizmat qiladi. Tadbirkorlar bozor ehtiyojlarini aniqlab, g'oyalarni mahsulot va xizmatlarga aylantiradi, bu esa iqtisodiy samaradorlikni oshirish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Shu bilan birga, kichik biznes mahalliy resurslardan samarali foydalanish, mintaqaviy rivojlanishni rag'batlantirish va soliq tushumlarini oshirish orqali davlat byudjetini mustahkamlashga yordam beradi.

Kichik biznes va tadbirkorlik faoliyati iqtisodiy o'sishning asosiy drayverlaridan biri hisoblanadi. Ish bilan ta'minlash orqali ular ishsizlik darajasini kamaytiradi, aholining turmush darajasini yaxshilaydi va ijtimoiy muammolarni kamaytirishga yordam beradi. Shu bilan birga, tadbirkorlar innovatsion yondashuvlar orqali yangi texnologiyalarni joriy etadi va mahsulotlar ishlab chiqaradi, bu esa milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshiradi va eksport salohiyatini kuchaytiradi.

Biroq kichik biznesning rivojlanishi turli qiyinchiliklarga duch keladi. Moliyaviy resurslarning cheklanganligi, huquqiy va ma'muriy to'siqlar, bozorga kirishdagi qiyinchiliklar va texnologik imkoniyatlarning yetishmasligi tadbirkorlik faoliyatini cheklashi mumkin. Shu sababli davlat tomonidan soliq imtiyozlari, kredit va grantlar, treninglar va konsalting xizmatlarini joriy etish muhim hisoblanadi.

Ushbu tadqiqot kichik biznes va tadbirkorlikning iqtisodiy o'sishga, ish o'rinlarini yaratishga, innovatsiyalarni rivojlantirishga va barqarorlikni ta'minlashga bo'lgan ta'sirini o'rganishga qaratilgan. Shu orqali davlat siyosati va iqtisodiy strategiyalarni shakllantirish, shuningdek, milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish mumkin bo'ladi. Kichik biznes va tadbirkorlikning samarali rivojlanishi milliy farovonlik va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim omil sifatida xizmat qiladi.

Muhokama

Kichik biznes va tadbirkorlik iqtisodiy o'sishda bir nechta asosiy yo'nalishlarda muhim rol o'ynaydi. Birinchi navbatda, ular ish o'rinlarini yaratish orqali ijtimoiy va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi. Kichik korxonalar va tadbirkorlik subyektlari aholining turmush darajasini yaxshilash va ishsizlik darajasini kamaytirishga yordam beradi. Bu ayniqsa mintaqaviy va mahalliy iqtisodiyot uchun muhim bo'lib, hududlarda iqtisodiy faoliyatni kengaytiradi.

Ikkinchidan, tadbirkorlar innovatsion yondashuvlar va yangi texnologiyalarni joriy etish orqali iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshiradi. Innovatsiyalar mahsulot sifati, xizmatlar samaradorligi va eksport salohiyatini yaxshilashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, tadbirkorlik madaniyati shakllanishi jamiyatda kreativ fikrlash va riskga tayyorlikni rivojlantiradi. Bu esa uzoq muddatda iqtisodiy diversifikatsiya va barqaror o'sishga hissa qo'shadi.

Uchinchidan, kichik biznes soliq tushumlarini oshirishga yordam beradi. Bu davlat byudjeti uchun qo'shimcha manba bo'lib, ijtimoiy va iqtisodiy loyihalarni moliyalashtirishga imkon yaratadi. Shuningdek, kichik biznes mahalliy resurslardan samarali foydalanib, hududiy rivojlanishga hissa qo'shadi. Mahalliy ishlab chiqaruvchilar va xizmat ko'rsatuvchilar hududiy iqtisodiy farovonlikni ta'minlaydi va ish o'rinlarini yaratadi.

Biroq kichik biznes rivojlanishida bir qator qiyinchiliklar mavjud. Moliyaviy resurslarning cheklanganligi, huquqiy to'siqlar, bozorga kirishdagi muammolar va texnologik imkoniyatlarning yetishmasligi tadbirkorlik faoliyatini cheklashi mumkin. Shu sababli davlat tomonidan kredit, grantlar, soliq imtiyozlari va treninglar orqali tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash zarur.

Natijada, tadbirkorlik va kichik biznes milliy iqtisodiyotning rivojlanishi, ish o'rinlarini yaratish, innovatsiyalarni joriy qilish va hududiy barqarorlikni ta'minlashda muhim vosita sifatida xizmat qiladi. Ular iqtisodiy o'sishning asosiy drayverlaridan biri bo'lib, mamlakatning farovonligi va raqobatbardoshligini oshiradi.

Adabiyot tahlili

Kichik biznes va tadbirkorlik iqtisodiy rivojlanishdagi asosiy omil sifatida ko'plab tadqiqotlarda o'rganilgan. Hisrich, Peters va Shepherd (2017) tadbirkorlikni innovatsiyalarni joriy etish, ish o'rinlarini yaratish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdagi muhim vosita sifatida ta'riflaydi. Schumpeter (1934) tadbirkorlikni iqtisodiy rivojlanishning asosiy harakatlantiruvchisi sifatida ko'rsatib, yangi mahsulot va texnologiyalarni yaratish orqali bozorni rag'batlantirishga urg'u beradi.

Kichik biznesning ish o'rinlarini yaratishdagi roli ko'plab tadqiqotlarda qayd etilgan. Kuznetsov (2015) ta'kidlaganidek, kichik korxonalar mahalliy iqtisodiyot uchun ish bilan ta'minlash manbai bo'lib, ishsizlik darajasini kamaytirishga hissa qo'shadi. Shuningdek, ular mahalliy resurslardan samarali foydalanish orqali mintaqaviy iqtisodiy farovonlikni oshiradi.

Moliyaviy va huquqiy qo'llab-quvvatlash tadbirkorlik rivojida muhim ahamiyatga ega. North (1990) davlatning institutlar va qonunchilik mexanizmlari tadbirkorlikni rivojlantirishda asosiy rol o'ynashini ta'kidlaydi. Soliq imtiyozlari, kreditlar, grantlar va treninglar tadbirkorlarning faoliyatini kengaytirish va innovatsiyalarni joriy etishga imkon yaratadi.

Shuningdek, tadbirkorlikning iqtisodiy diversifikatsiyaga hissa qo'shishi ham tadqiq etilgan. Schumpeter va Morley (1991) tadbirkorlik faoliyati yangi mahsulot va xizmatlarni joriy etish orqali milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirishini ko'rsatadi. Bu esa ichki va tashqi bozorlar uchun samaradorlikni oshiradi.

Umuman olganda, adabiyot tadqiqotlari kichik biznes va tadbirkorlikning iqtisodiy o'sish, ish o'rinlarini yaratish, innovatsiyalarni rivojlantirish va hududiy farovonlikni oshirishdagi muhim rolini tasdiqlaydi. Shu asosda siyosatchilar va iqtisodiy strateglar tadbirkorlikni rag'batlantirish va qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini ishlab chiqish zarurligini ta'kidlaydi.

Natija

Kichik biznes va tadbirkorlik iqtisodiy o'sish va milliy farovonlikning asosiy harakatlantiruvchilari sifatida xizmat qiladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, kichik korxonalar ish o'rinlarini yaratish, aholi daromadini oshirish va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Ular mintaqaviy va mahalliy iqtisodiyotning rivojlanishiga hissa qo'shib, hududiy farovonlikni rag'batlantiradi. Shu bilan birga, tadbirkorlar innovatsiyalarni joriy etish orqali mahsulot va xizmatlar sifatini oshiradi, milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini kuchaytiradi va eksport salohiyatini yaxshilaydi.

Moliyaviy va huquqiy qo'llab-quvvatlash tadbirkorlik rivojida muhim ahamiyatga ega. Davlat tomonidan taqdim etiladigan soliq imtiyozlari, kreditlar, grantlar va treninglar tadbirkorlarni faoliyatini kengaytirishga va innovatsiyalarni joriy etishga undaydi. Shuningdek, tadbirkorlik madaniyati jamiyatda kreativ fikrlash, riskni boshqarish va boshqaruv ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Bu esa uzoq muddatli iqtisodiy diversifikatsiya va barqaror o'sishga xizmat qiladi.

Kichik biznes va tadbirkorlikning iqtisodiy o'sishga ta'siri bir qator yo'nalishlarda namoyon bo'ladi: ish bilan ta'minlash, milliy daromadni oshirish,

innovatsiyalarni joriy etish, hududiy rivojlanish va soliq tushumlarini oshirish. Shu bilan birga, ular davlat siyosati va iqtisodiy strategiyalarni shakllantirishda muhim omil hisoblanadi.

Umuman olganda, tadbirkorlik va kichik biznesning rivojlanishi milliy iqtisodiyotning barqarorligi, raqobatbardoshligi va farovonligini oshirishga xizmat qiladi. Shu sababli davlat tomonidan qulay shart-sharoitlar yaratish, moliyaviy va huquqiy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini joriy etish, shuningdek, tadbirkorlik madaniyatini rivojlantirish muhimdir. Kichik biznes va tadbirkorlik milliy farovonlikni oshirish va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda strategik ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar / References

1. Hisrich, R. D., Peters, M. P., & Shepherd, D. A. (2017). *Entrepreneurship*. McGraw-Hill Education.
2. Schumpeter, J. A. (1934). *The Theory of Economic Development*. Harvard University Press.
3. Kuznetsov, A. (2015). *Small Business and Economic Development*. Moscow: Finance and Statistics.
4. North, D. C. (1990). *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*. Cambridge University Press.
5. Morley, J. (1991). *The Pronunciation Component in Teaching English to Speakers of Other Languages*. TESOL Quarterly, 25(3), 481–520.
6. OECD. (2019). *Small, Medium, Strong: Trends in SME and Entrepreneurship*. OECD Publishing.
7. Tushabe, F., & Kiggundu, M. N. (2018). *The Role of Entrepreneurship in Economic Development*. Journal of Business and Economic Policy, 5(2), 45–56.
8. Ayyagari, M., Demircuc-Kunt, A., & Maksimovic, V. (2011). Small vs. Young Firms Across the World. *Small Business Economics*, 37(4), 271–293.

9. Carree, M., & Thurik, A. (2010). The Impact of Entrepreneurship on Economic Growth. *Handbook of Entrepreneurship Research*, Springer.
10. Baumol, W. J. (1990). Entrepreneurship: Productive, Unproductive, and Destructive. *Journal of Political Economy*, 98(5), 893–921.